

Koningsdag, uniek in de wereld

De Oranjeverenigingen in steden, dorpen en buurten beleven drukke dagen. Ze zijn, bijgestaan door vrijwilligers, bezig met de laatste voorbereidingen voor Koningsdag 2018. In de loop der jaren is deze dag uitgegroeid van een nationale steunbetuiging aan het Oranjestraat tot een gezellig nationaal volksfeest rond de verjaardag van het staatshoofd en het vieren van de monarchie.

Foto: ANP (Robin van Lonkhuijsen)

Koning Willem-Alexander in Tilburg op Koningsdag 2017

10 Volksfeest

Koningsdag in Nederland kenmerkt zich, in afwijking van nationale feestdagen in andere landen, door de afwezigheid van plechtige toestanden, zoals militaire parades en kransleggingen. Des te meer is het een dag van buurtfeesten – al dan niet folkloristisch – en vrijmarkten.

15 Alleen in de stad waar de koning en zijn familie verschijnen, dit jaar in Groningen, ligt dat een slag anders. Daar zijn alle ogen immers ook op hen en de hen omringende autoriteiten gericht. Maar elders in het land zijn gezagsdragers op deze nationale feestdag gaandeweg een kleinere rol gaan spelen. Tot 2015 hield de minister-president altijd nog een televisietoespraak als startschot voor de Oranjestiviteiten. Maar die is geschrapt.

20 Zelfs het jarige staatshoofd maakt duidelijk dat het op Koningsdag niet om hém moet draaien, maar om het volk. 'Op Koningsdag bezoekt koning Willem-Alexander, samen met andere leden van de koninklijke familie, de festiviteiten in een gemeente. Dit bezoek is rechtstreeks op televisie te zien', aldus de website van het Koninklijk Huis.

Twee feestdagen

25 Ons land kent, ook al tamelijk uniek, twee officiële nationale feestdagen: Koningsdag en Bevrijdingsdag. Die vallen (27 april en 5 mei) vlak na elkaar, maar verschillen wezenlijk. Op Bevrijdingsdag herdenken we het einde van de Tweede Wereldoorlog en staan we, omlijst door feestelijkheden, stil bij onze vrijheid en de Nederlandse democratie. Bevrijdingsdag vormt een eenheid met de Nationale Dodenherdenking, de dag ervoor.

30 Koningsdag ontstond aan het einde van de 19de eeuw en is dus ouder dan Bevrijdingsdag. In de loop van de 19de eeuw werden steeds vaker nationale feesten gevierd. Een voorbeeld daarvan was de Waterloodag. Op die dag werd gevierd dat Napoleon bij Waterloo werd verslagen en Nederland weer een Oranjevorst kreeg. Ook werd het steeds meer gebruik om verjaardagen van leden van het Koninklijk Huis landelijk te vieren. Prinses Wilhelmina had haar eigen Prinsessedag, met vakantie op alle scholen, chocolade en koek voor de armen, en oranjestrikken op de hoed en schouder. Maar toen Wilhelmina koningin werd, werd die dag Koninginnedag.

35 Nog een verschil tussen de twee dagen: Koningsdag is voor iedereen een vrije dag, terwijl dat niet geldt voor Bevrijdingsdag. 5 mei is voor bijvoorbeeld het onderwijs wel altijd een vrije dag, maar voor bedrijven niet. Voor die laatste is dit slechts eens in de vijf jaar het geval. Regelmatig zijn er mensen die ervoor
40 pleiten Bevrijdingsdag voor iedereen een vrije dag te maken, maar dat heeft (nog) geen resultaat gehad.

Bordes

In vroeger jaren had Koningsdag nog een ander accent: de jarige vorst stond toen nog veel meer centraal op Konings- of Koninginnedag. Dat het nu vooral een volksfeest is geworden, is mede te danken aan de

45 voormalige koningin Beatrix. Onder haar moeder Juliana was namelijk een defilé gebruikelijk: de Oranjes
ontvingen toen, staande op het bordes van paleis Soestdijk, delegaties uit het land die hen kwamen
feliciteren. Letterlijk en figuurlijk stond de koninklijke familie op dat moment verheven boven het volk.
Maar Beatrix daalde van het bordes af. Zij maakte een eind aan het defilé en ging op Koninginnedag zelf
naar dorpen en steden toe om daar het jaarlijkse Oranjefeest met haar onderdanen mee te vieren. Dat
paste ook goed bij de intussen veranderde verhouding tussen bevolking en gezagsdragers in Nederland:
50 die was veel minder formeel geworden in ons land.

Nieuwe stijl

Koning Willem-Alexander introduceerde in 2015, twee jaar na zijn aantreden, in Dordrecht
zijn Koningsdag nieuwe stijl. Hij besloot zijn verjaardag te gaan vieren in 'gemeenten met een
centrumfunctie'. Bedrijven en organisaties kregen zo de gelegenheid te laten zien wat ze te bieden
55 hadden. Het promoten van de stad en de regio speelt daarbij een rol. Ook werd, in vergelijking met de
Koninginnedagen van zijn moeder Beatrix, het directe contact tussen de koninklijke familie en het publiek
wat ingeperkt. Niet alleen omwille van de veiligheid was dat, maar ook om al te 'tuttige' taferelen rond aan
volksspelen deelnemende Oranjes te voorkomen.
Maar Willem-Alexander is er de koning niet naar, zo blijkt tijdens zijn bezoeken her en der in het land, om
60 contacten met 'gewone' mensen uit de weg te gaan. Aan de koning lijkt een 'volksfeest' goed besteed.

Bron: www.nos.nl, historiek.net